

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за 2023. годину

Садржај:

1. Увод.....	4
2. Активности Народне банке Србије у 2023. години.....	4
Непосредне контроле.....	4
Посредни надзор и посредне контроле.....	6
Дозволе, сагласности и остале регулаторне активности надзора	7
Развојне активности.....	9
Стручни испити.....	9
3. Тржиште осигурања	10
3.1. Општи показатељи.....	10
3.2. Учесници на тржишту	12
Друштва за (ре)осигурање	12
Остали учесници на тржишту.....	12
3.3. Структура портфеља осигурања.....	13
3.4. Билансна сума и билансна структура	15
Билансна сума	15
Структура активе	16
Структура пасиве	17
4. Показатељи пословања.....	18
4.1. Адекватност капитала	18
4.2. Квалитет имовине	19
4.3. Инвестирање средстава техничких резерви	20
4.4. Реосигурање	21
4.5. Профитабилност	21
4.6. Ликвидност	23
5. Друштвена одговорност и заштита права грађана	23
6. Закључак	24

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда

1. Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. На крају 2023. године овај део финансијског сектора обухватао је следеће финансијске институције: 20 банака, 20 друштава за (ре)осигурање, 15 давалаца финансијског лизинга, седам доброволних пензијских фондова, девет платних институција, шест институција електронског новца и два пружаоца услуга повезаних с виртуелним валутама.

2. Активности Народне банке Србије у 2023. години

Имајући у виду, с једне стране, већ дуже време на глобалном нивоу присутне изазове као што су: геополитичке тензије, климатске промене и катастрофалне штете, кретање инфлације и каматних стопа, те, с друге стране, значајну улогу сектора осигурања у пружању заштите осигураницима, као и значај обезбеђења континуитета пружања услуге осигурања у условима промене пејзажа ризика, активности Народне банке Србије у 2023. години биле су усмерене у правцу одржавања стабилности сектора осигурања, обезбеђивања услова за развој сектора и развој функције супервизије, а тиме и обезбеђења заштите права и интереса осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.

Функција надзора Народне банке Србије, у оквиру одржавања стабилности сектора осигурања, обављана је анализама, праћењем и контролом извештаја и друге документације, те података о пословању субјеката надзора, односно посредним надзором, као и непосредним контролама њиховог пословања.

Непосредне контроле

Контролне активности обављане су и у сегменту пруденцијалног надзора, и у сегменту тржишног понашања.

Из делокруга *пруденцијалног надзора* обављен је низ активности у вези с контролним поступцима започетим у претходном периоду, па су тако припремљени закључци и налази, сачињени и друштвима уручени записници о непосредним контролама. Предмети наведених контрола били су: провера формирања и обрачуна математичке резерве и резервисаних штета, провера довољности премије, управљање трошковима спровођења осигурања, пословање у делу имовинских осигурања, корпоративног управљања, активности с повезаним лицима, док је један део контрола био свеобухватан с посебним акцентом на појединим значајним активностима идентификованим посредним пруденцијалним надзором. Поред наведених, спроведене су и друге пратеће

активности у смислу изјашњења по примедбама друштава на налазе и закључке контрола, налагање мера надзора, сачињавање предлога мера надзора, активности у вези с праћењем и контролом спровођења мера надзора и сл.

У сегменту надзора *тржишног понашања* у 2023. години спроводиле су се планиране активности, као и активности у вези с контролним поступцима, започетим у претходном периоду, и то сачињавањем записника о контроли и изјашњењем на примедбе, изрицањем новчаних казни и обуставом поступака код друштава за осигурање за која је утврђено да су мере надзора Народне банке Србије спроведене.

У 2023. години настављено је с проверама значајних сегмената пословања учесника на тржишту осигурања, пре свега начина на који друштва за осигурање, као и лица која обављају послове заступања у осигурању, информишу уговараче осигурања и обављају продају услуге осигурања, затим начина на који друштва за осигурање креирају производе осигурања и на који начин поступају по одштетним захтевима и приговорима. Аспекти тржишног понашања који су код појединих учесника на тржишту осигурања идентификовани као проблематични били су предмет непосредних контрола, током којих су утврђене неправилности у вези с којим су наложене одговарајуће мере за њихово отклањање.

Тако је Народна банка Србије у протеклом периоду деловала супервизорским активностима односно мерама надзора, које су имале за последицу обештећење великог броја корисника услуге осигурања. Свим путницима (са уредном документацијом) који нису реализовали своја плаћена туристичка путовања због инсолвентности туристичких агенција исплаћена је накнада по основу уговора о осигурању која покрива ту врсту ризика. При томе, Народна банка Србије је водила рачуна и о стабилности пословања друштава за осигурање, с друге стране, као и о њиховој изложености ризику да поднесу све те захтеве. С тим у вези, у 2023. години обрачунато је 4.960 штета, вредности 242 млн динара (више од 2 млн евра). Народна банка Србије је подржала и активности надлежних државних органа у вези са унапређењем прописа по наведеном питању.

Осим тога, обезбедили смо и то да пензионери добију своје припадајуће накнаде по основу осигурања незгоде, које су им биле ускраћене због пропуста друштава за осигурање да их адекватно информишу пре и за време уговора о осигурању и може се рећи да је више од 1000 пензионера обештећено тако што им је враћена премија осигурања или исплаћена накнада из уговора, укупне вредности 20 млн динара. Такође, контролом обављања поступања друштава за осигурање по одштетним захтевима осигурања кредита, закључених преко банке и ефикасним мерама надзора, корисницима услуге осигурања надокнађене су претходно мање исплаћене накнаде из осигурања у износу од око 18 млн динара. Дакле, захваљујући активностима Народне банке Србије у поступцима контрола тржишног понашања у протеклом периоду, остварен је непосредни финансијски ефекат за кориснике услуге осигурања у укупном износу од око 280 млн динара,

са знатним износом додатно резервисаних средстава ради обештећења већег броја грађана. Такође, Народна банка Србије је контролним активностима, у одређеном обиму, допринела унапређењу поступања друштава за осигурање по одштетним захтевима, као и информисања осигураника и трећих оштећених лица у вези с тим.

Посебне надзорне активности спроводиле су се и у вези са спровођењем послова заступања у осигурању које обављају лизинг компаније и банке, а које се на тржишту намећу као све значајнији канал продаје осигурања, у вези с којим је предузетим мерама надзора унапређена заштита осигураника у погледу њихове информисаности, као и могућности избора канала дистрибуције услуге осигурања.

Посредни надзор и посредне контроле

Паралелно с непосредним контролама, у Народној банци Србије вршен је *посредни надзор* и у делу пруденцијалног надзора, и у делу надзора тржишног понашања.

Активности посредног *пруденцијалног надзора* подразумевале су континуирано праћење пословања друштава за (ре)осигурање и с *финансијско-економског* аспекта и са *актуарског* аспекта, као и предузимање активности на разјашњењу достављених података и информација, односно отклањању уочених неправилности. Посебно су спроведене активности посредног пруденцијалног надзора, и то: (1) праћење ризика путем супервизорских матрица ризика друштава за (ре)осигурање; (2) анализа тромесечних мишљења овлашћеног актуара, мишљења овлашћеног актуара о финансијским извештајима и годишњим извештајима о пословању друштава, мишљења овлашћеног актуара на извештаје о спровођењу политике саосигурања и реосигурања, анализа извештаја рада интерне ревизије друштава, пријем и анализа достављених интерних аката друштава за (ре)осигурање; (3) пријем и анализа достављених годишњих, тромесечних и месечних података друштава за осигурање и састављање одговарајућих извештаја и (4) сачињавање тромесечних извештаја о стању сектора осигурања. Посредним пруденцијалним надзором посебан акценат стављен је на спровођење законских одредаба које се тичу захтева солвентности, посебно у условима негативног утицаја геополитичких дешавања, раста каматних стопа и присутне инфлације, раста броја великих штета услед временских услова, пожара и др., затим акценат је био на провери образовања прописаних техничких резерви довољних за измирење свих будућих обавеза према корисницима осигурања, спровођењу политике саосигурања и реосигурања, адекватном инвестирању средстава осигурања и очувању њихове реалне вредности, ликвидности, процени билансних позиција, трошковима обављања делатности. Спроведене су додатне анализе у вези с довољношћу

резервисаних штета, као и анализе утицаја прве примене Међународног рачуноводственог стандарда 9 – *Финансијски инструменти на пословање друштва за осигурање*. Посредни пруденцијални надзор је усмерен на праћење идентификованих ризика у пословању, све с циљем очувања финансијске стабилности и солвентности, унапређења система интерних контрола и корпоративног управљања друштва за (ре)осигурање.

У оквиру посредног надзора над *тржишним понашањем* друштва за осигурање редовно су праћени ризици тржишног понашања, на основу анализе квалитативних и квантитативних показатеља, при чему су препознати проблематични аспекти пословања појединих друштва за осигурање и других субјеката надзора. Ови аспекти пословања, односно активности друштва за осигурање и других субјеката надзора које су препознате као потенцијално штетне за права и интересе корисника услуга осигурања обухваћене су контролним поступцима како би се благовремено проверило поступање и спровеле одговарајуће мере ради заштите права и интереса корисника услуга осигурања. Истовремено с поменутима активностима, спроведен је већи број тематских анализа, пружена су неопходна мишљења корисницима услуга осигурања, субјектима надзора, новинарима и другим заинтересованим странама, и то у погледу увођења нових производа осигурања, оглашавања и продаје осигурања, канала дистрибуције различитих врста осигурања, закључивања уговора о осигурању на даљину, садржини услова осигурања, права на накнаду из уговора о осигурању и остало.

Када је реч о другим субјектима надзора, у 2023. години спроведене су редовне анализе годишњих извештаја за 2022. годину о пословима заступања и пословима посредовања у осигурању, које је 212 других субјеката надзора (друштва за посредовање/заступање у осигурању, заступници – предузетници, банке, даваоци финансијског лизинга, јавни поштански оператер) доставило Народној банци Србије, на основу којих су предузете надзорне активности (писмена упозорења, посредна контрола).

У току 2023. године још једно друштво за осигурање на тржишту осигурања (до сада укупно три) испунило је прописане услове о спровођењу поступка провере идентитета странке коришћењем средстава електронске комуникације и без обавезног присуства лица чија се идентификација врши (видео-идентификација).

Дозволе, сагласности и остале регулаторне активности надзора

У оквиру активности надзора над делатношћу осигурања Народна банка Србије обавила је и читав низ других, редовних активности, као што су обрада различитих врста захтева за издавањем дозвола и сагласности, давање стручних мишљења и слично.

С тим у вези, издате су 23 претходне сагласности за обављање функције члана управе, 20 претходних сагласности за избор друштава за ревизију и једна претходна сагласност за стицање квалификованог учешћа, а на основу претходно извршених анализа које су подразумевале и процену економског утицаја давања сагласности на пословање друштва. Издате су и 32 потврде да нису престале да важе дозволе за обављање послова осигурања односно реосигурања. Код других субјеката надзора, током извештајног периода издато је пет дозвола за обављање послова посредовања у осигурању друштвима за посредовање у осигурању, две дозволе за обављање послова заступања у осигурању друштвима за заступање у осигурању и пет дозвола за обављање послова заступања у осигурању заступницима у осигурању, док је седам дозвола престало да важи – једна дозвола за обављање послова посредовања у осигурању и шест дозвола за обављање послова заступања у осигурању. Исто тако, код других субјеката надзора спроведен је један поступак за давање претходне сагласности за обављање послова заступања у осигурању као допунске делатности, док је једна сагласност престала да важи, пет поступака за давање претходне сагласности за стицање квалификованог учешћа, четири поступка за давање претходне сагласности за обављање функције члана управе и десет поступака за давање претходне сагласности за промену пословног имена, седишта, односно адресе седишта.

Активности Народне банке Србије усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања у 2023. години су се односиле, између осталог, на европске интеграције и регулаторне активности.

Народна банка Србије континуирано прати прописе Европске уније из области осигурања и усклађује домаће прописе ради адекватне припреме Републике Србије за улазак у Европску унију, водећи рачуна о стабилности тржишта осигурања и о заштити права и интереса корисника услуге осигурања.

Током 2023. године Народна банка Србије је донела и следећа подзаконска акта: *Одлуку о изменама Одлуке о садржају и форми образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање осигурања* („Службени гласник РС”, бр. 115/2023) и *Одлуку о изменама и допунама Одлуке о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за друштва за осигурање* („Службени гласник РС”, бр. 115/2023), којима је извршено суштинско и термилошко усклађивање оквира за финансијско извештавање с Међународним стандардима финансијског извештавања (МСФИ 9 – *Финансијски инструменти*, МСФИ 16 – *Лизинг*, МРС 38 – *Нематеријална имовина*, МСФИ 5 – *Стална имовина која се држи за продају и престанак пословања* и МРС 36 – *Умањење вредности имовине*), и унапређење финансијског извештавања друштава за осигурање ради припреме за имплементацију захтева МСФИ 17 – *Уговори о осигурању*.

Развојне активности

Од активности Народне банке Србије усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања, посебно се издвајају активности за имплементацију *Солвентности II* у Републици Србији.

У складу с динамиком дефинисаном *Стратегијом за имплементацију Солвентности II* у Републици Србији, у току 2023. године настављено је с припремама за регулаторне активности које су неопходне ради усклађивања домаћег законодавства с *Директивом Солвентност II*. Настављене су и активности у вези с проценом спремности друштава за (ре)осигурање да одговоре регулаторним захтевима прописаним у *Солвентности II* путем спровођења *Треће квантитативне студије утицаја у Републици Србији (QIS3)*, као и припреме за активности на изради прелиминарне радне верзије нацрта прописа којим се преноси *Директива о дистрибуцији осигурања* у Републици Србији.

У оквиру развоја функције супервизије Народне банке Србије у 2023. години спроводиле су се активности на: континуираном побољшавању метода рада; узимању учешћа на супервизорским колегијумима; перманентној едукацији и стручном усавршавању запослених у Народној банци Србије и сл.

Стручни испити

Народна банка Србије посвећује посебну пажњу едукацији овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању, као и овлашћених актуара. Регулацивом је утврђено да та лица, пре приступања полагању стручних испита у Народној банци Србије, треба да прођу одговарајуће нивое обуке, како би стекли сва потребна знања и адекватно обављали послове који им предстоје.

Ради подизања нивоа компетенција лица која су стекла овлашћење за обављање послова посредовања или/и заступања у осигурању, као и ради утврђивања коначног списка активних у том послу, прописана је обавеза професионалног континуираног усавршавања, чијим се испуњавањем лица задржавају у одговарајућем регистру и могу да обављају делатност.

На основу *Споразума о обуци кандидата за полагање стручног испита за стицање звања овлашћеног посредника или звања овлашћеног заступника у осигурању и професионалном усавршавању овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању*, потписаног између Народне банке Србије и Привредне коморе Србије, у 2023. години организоване су обуке и стручни испити за стицање звања овлашћеног посредника и овлашћеног заступника у осигурању, у редовним испитним роковима.

Народна банка Србије је организовала два стручна испита за стицање звања овлашћеног актуара.

На основу коначних резултата о положеним испитима, лицима је издато укупно 488 решења о стицању звања овлашћеног посредника и овлашћеног заступника у осигурању, а три лица су стекла звање овлашћеног актуара.

У 2023. години редовно су се спроводиле активности које се тичу надзора професионалног континуираног усавршавања овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању, као и овлашћених актуара. Доказ о континуираном усавршавању овлашћених актуара за 2023. годину доставила су 64 овлашћена актуара, а обавезу професионалног континуираног усавршавања у 2023. години извршила су 3.383 овлашћена посредника и овлашћена заступника у осигурању.

3. Тржиште осигурања¹

3.1. Општи показатељи²

У 2023. години реалан раст светског бруто домаћег производа процењује се на 3,2% и прогнозира наставак раста истим темпом и у 2024. години, а у условима кумулираних негативних ефеката у протекле три године (пандемија вируса корона, геополитичке тензије, кретање инфлације и каматних стопа).

Реалан раст глобалног тржишта осигурања у 2023. години, у условима вишеструких, повећаних ризика, износио је 2,8%, с проценом да ће у 2024. години износити 3,2%.

Реалан раст глобалне *премије неживотних осигурања* у 2023. години износио је 3,9%, при чему је раст у развијеним земљама износио 3,6%, а у земљама у развоју 5,3%. Процењује се да ће у 2024. години реалан раст глобалне премије неживотних осигурања износити 3,3%.

Код *премије животних осигурања* у 2023. години на глобалном нивоу реалан раст је износио 1,3%, при чему је у развијеним земљама забележен пад и он износи -0,7%, док је у земљама у развоју забележен раст од 7,8%. Процењује се да ће у 2024. години реалан раст глобалне премије животних осигурања износити 2,9%.

Пет држава с највећим учешћем у укупној премији оствареној на светском тржишту (САД, Кина, Велика Британија, Јапан и Француска) у 2023. години покривале су 69,1% тог тржишта.

---

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

² Извор: *World economic outlook, IMF, April 2024; World insurance, Swiss Re, Sigma No 3/2024, Jul 2024* и Народна банка Србије.

Разматрањем показатеља развијености тржишта осигурања – однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику уочава се да је Република Србија знатно испод наведених показатеља за Европску унију, пре свега због утицаја нивоа ових показатеља у одређеним земљама Европске уније.

Учешће премије у процењеном бруто домаћем производу у 2023. години у Републици Србији износи 1,9%, док овај показатељ за земље чланице Европске уније износи чак 6,2%. Међутим, у поређењу с групом земаља у развоју света с просеком од 3,3% и земљама у развоју Европе и средње Азије, чији је просек 2,3%, као и с обзиром на то да се земље као што су Русија и Турска налазе иза Републике Србије, може се закључити да је Република Србија на задовољавајућој позицији, уз постојање потенцијала за побољшање ове позиције.

Премија по становнику за Републику Србију у 2023. години износи 216 долара или 200 евра.³ Исти показатељ за земље чланице Европске уније износи 2.516 долара, за земље у развоју света 195 долара, а за земље у развоју Европе и средње Азије 207 долара. На првом месту у свету су САД са 9.640 долара, а следе Хонгконг и Сингапур.

У финансијском сектору чији је надзор поверен Народној банци Србије (банке, осигурање, лизинг и добровољни пензијски фондови)⁴ осигурање, по билансној суми, капиталу и броју запослених, заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2023. години, која је износила 6.534 млрд динара, банке учествују са 90,9%, а друштва за (ре)осигурање са 5,7%.

Табела 3.1.1. Учешће у укупном финансијском сектору
(у %)

	Банке		Лизинг		Осигурање		ДПФ	
	2022.	2023.	2022.	2023.	2022.	2023.	2022.	2023.
Билансна сума	91,1	90,9	2,4	2,5	5,6	5,7	0,8	0,8
Капитал	89,6	89,8	1,5	1,4	9,0	8,7		
Број запослених ¹⁾	65,0	64,7	0,9	1,1	33,8	33,8	0,4	0,4

1) Код ДПФ је приказан број запослених у друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима.

Извор: Народна банка Србије.

³ Премија је обрачуната према просечном годишњем курсу Народне банке Србије за 2023. годину, док је за број становника примењен годишњи просек објављен у јулу 2024. године на интернет презентацији Републичког завода за статистику.

⁴ Осим платних институција, институција електронског новца и пружаоца услуга повезаних с виртуелним валутама.

3.2. Учесници на тржишту

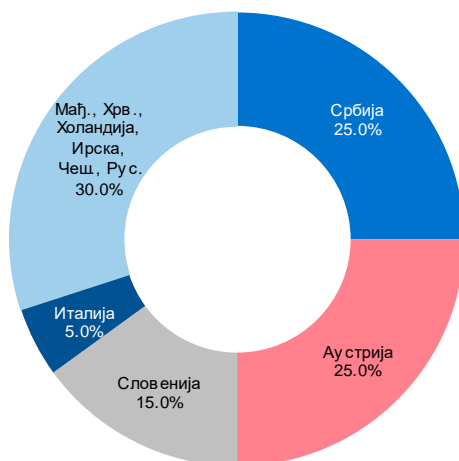
Друштва за (ре)осигурање

На крају 2023. године у Републици Србији послује 20 друштава за (ре)осигурање и њихов број је непромењен у односу на претходну годину.

Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а само пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем, бави се по шест друштава.

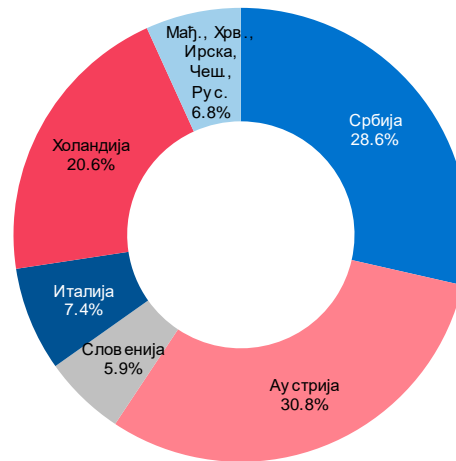
Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштва на крају 2023. године 15 је у већинском страном власништву.

Графикон 3.2.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у 2023)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.2.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у 2023)

Извор: Народна банка Србије.

Друштва у страном власништву на крају 2023. године бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 86,1%, премији неживотних осигурања са 60,2%, укупној имовини са 71,4%, као и у броју запослених са 65,2%.

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за (ре)осигурање, учествовало је и: 15 банака, девет давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који

су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 114 правних лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 77 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.454 активна овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

3.3. Структура портфеља осигурања

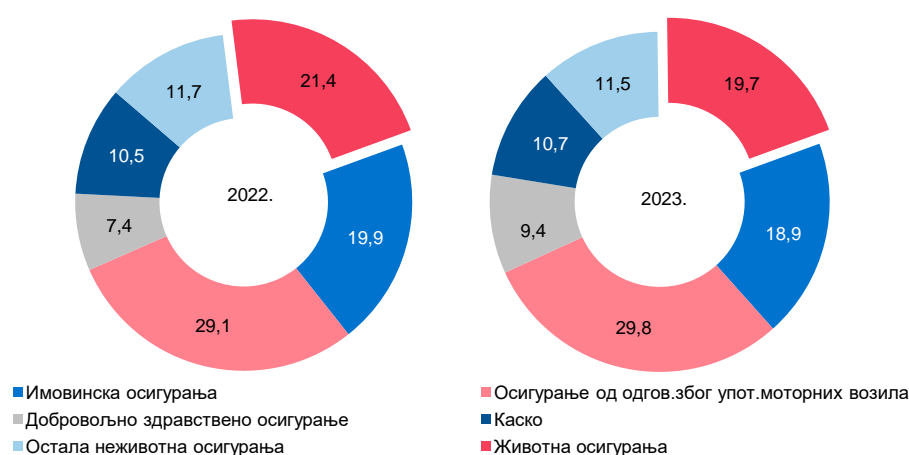
У 2023. години друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 155,3 млрд динара (1,3 млрд евра или 1,4 млрд долара),⁵ што представља повећање од 15,9%.

У структури премије у 2023. години учешће неживотних осигурања износило је 80,3%, док се учешће животних осигурања смањило са 21,4% у 2022. години на 19,7% у 2023. години, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања (18,6%) од раста премије животних осигурања (6,3%).

У структури укупног портфеља пет врста неживотних осигурања, и то: добровољно здравствено осигурање, осигурање моторних возила – каско, осигурање имовине од пожара и других опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са 68,9%.

Осигурање од одговорности због употребе моторних возила у 2023. години задржава водеће учешће у укупној премији са 29,8%, а затим следе животна осигурања са 19,7% и имовинска осигурања са 18,9%.

Графикон 3.3. Укупна премија према врстама осигурања (у 2022. и 2023. у %)

Извор: Народна банка Србије.

⁵ Према просечном годишњем курсу Народне банке Србије за 2023. годину.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталог, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у 2023. години бележи учешће од свега 2,5%.

Приметан је знатан раст премије добровољног здравственог осигурања од чак 47,3%, што повећава и њено учешће у укупној премији са 7,4% у 2022. години на 9,4% у 2023. години, при чему четири друштва за осигурање покривају око три четвртине тржишта ове врсте осигурања.

Премија осигурања моторних возила – каско забележила је раст од 18,9%, премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила раст од 18,7%,⁶ а премија имовинских осигурања раст од 10,5%.

Посматрано према рангу пет највећих друштава за осигурање по укупној премији, премији неживотних осигурања и премији животних осигурања, која у наведеним премијама тржишта учествују са 74,1%, 74,8% и 83,0%, респективно, није било промене.

Табела 3.3.1. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	2022.			2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	35239	26.3	1	40276	25.9	1	-
Ђенерали	24845	18.6	2	28977	18.7	2	-
Винер	15690	11.7	3	17477	11.3	3	-
ДДОР	15296	11.4	4	16895	10.9	4	-
Триглав	9378	7.0	5	11352	7.3	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	31313	29.8	1	36033	28.9	1	-
Ђенерали	17682	16.8	2	21625	17.3	2	-
ДДОР	13058	12.4	3	14326	11.5	3	-
Винер	9411	8.9	4	10838	8.6	4	-
Триглав	8651	8.2	5	10615	8.5	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	7163	25.0	1	7352	24.1	1	-
Винер	6279	21.9	2	6639	21.8	2	-
Граве	4299	15.0	3	4511	14.8	3	-
Дунав	3925	13.7	4	4243	13.9	4	-
ДДОР	2239	7.8	5	2569	8.4	5	-

Извор: Народна банка Србије.

⁶ Наведени раст је резултат повећања броја закључених уговора и повећања минималне тарифе премија обавезног осигурања власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, које важи од 1. јануара 2023. године.

Посматрано по каналима продаје највећи део *укупне премије* је у 2023. години остварен преко: друштава за осигурање (61,7%), друштава за посредовање у осигурању (13,5%), техничких прегледа (9,0%), банака (5,3%) и друштава за заступање у осигурању (5,2%).

Кад је реч о премији *неживотних осигурања*, сама друштва за осигурање прикупила су 61,1%, друштва за посредовање у осигурању 16,4% и технички прегледи 11,3% укупне премије неживотних осигурања. При томе, банке обезбеђују 52,4% укупне премије осигурања кредита, посредници 45,6%, 42,6%, 41,5% и 39,7% укупне премије добровољног здравственог осигурања, осигурања од опште одговорности, осигурања робе у превозу и осигурања финансијских губитака, респективно, док технички прегледи обезбеђују 30,0% укупне премије осигурања од одговорности због употребе моторних возила.

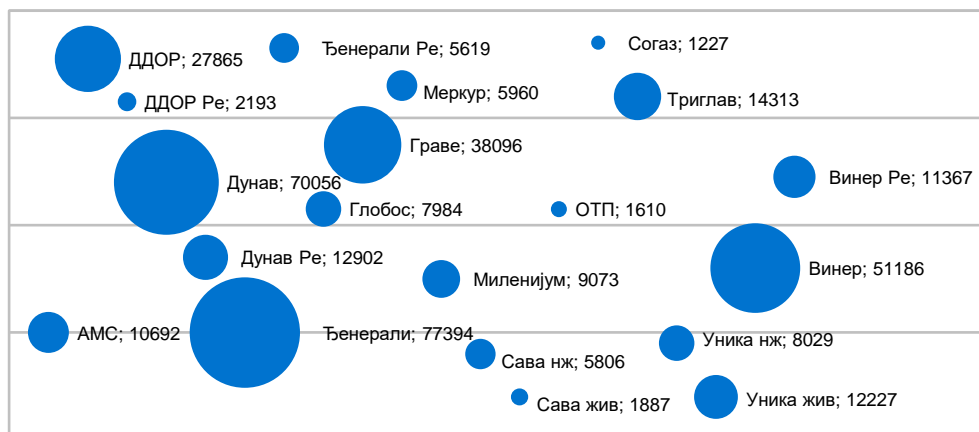
Код укупне премије *животних осигурања* највише се обезбеђује путем продаје: друштава за осигурање (64,4%), банака (15,9%) и друштава за заступање у осигурању (13,4%).

3.4. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају 2023. године на 375,5 млрд динара (3,2 млрд евра или 3,5 млрд долара)⁷, и то за 11,6% у односу на крај претходне године.

Графикон 3.4.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 31. 12. 2023, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

⁷ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембра 2023. године.

У 2023. години није било промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,0%.

Табела 3.4.1. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме (у млн динара, у %)

	2022.			2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	72151	23.1	1	77394	22.5	1	-
Дунав	61537	19.7	2	70056	20.4	2	-
Винер	48460	15.5	3	51186	14.9	3	-
Граве	36723	11.8	4	38096	11.1	4	-
ДДОР	24764	7.9	5	27865	8.1	5	-

Извор: Народна банка Србије.

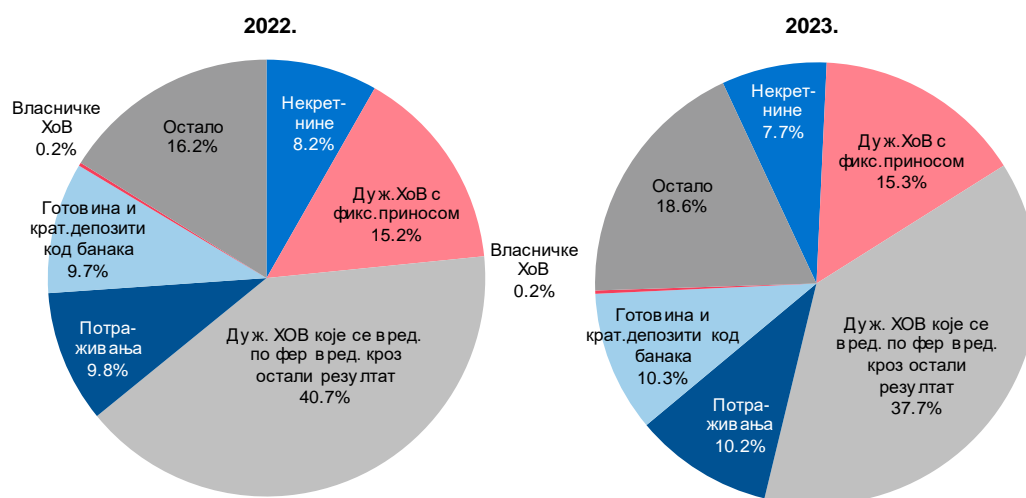
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 31. децембра 2023. године, највећи део односио се на дужничке ХоВ, и то дужничке ХоВ које се вреднују по фер вредности кроз остали резултат (37,7%) и оне с фиксним приносом (15,3%), иза којих су следили: готовина и краткорочни депозити 10,3%, потраживања 10,2%, техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара 8,9% (као део категорије „Остало”⁸ у Графикону 3.4.2) и некретнине, постројења и опрема 7,7%.

У поређењу с 2022. годином може се закључити да, с једне стране, дужничке ХоВ које се вреднују по фер вредности кроз остали резултат смањују учешће у 2023. години, док с друге стране, техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара, готовина и краткорочни депозити, као и потраживања, повећавају своје учешће.

⁸ „Остало” обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

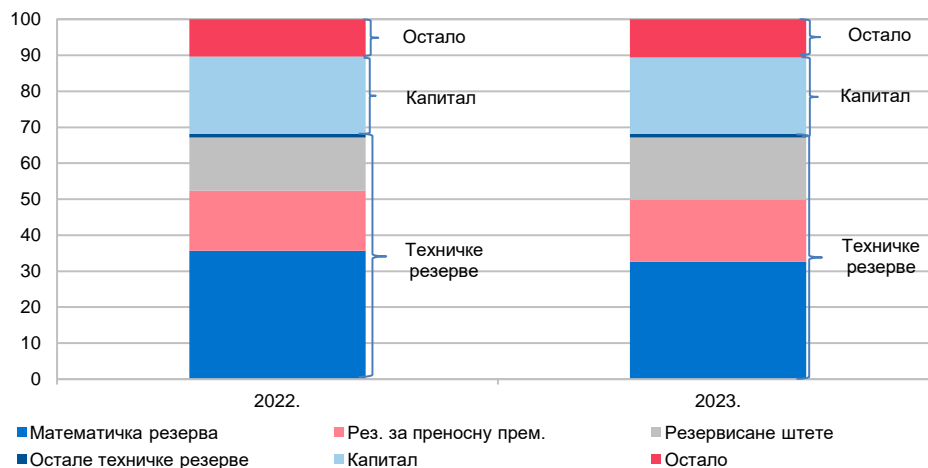
Графикон 3.4.2. Структура aktive
(на дан 31. 12. 2022. и 31. 12. 2023)

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве, са стањем на дан 31. децембра 2023. године, најзначајније је учешће техничких резерви од 68,2%, а затим капитала са 21,2%.

Капитал у износу од 79,5 млрд динара у 2023. години бележи раст по стопи од 10,5%. Техничке резерве у посматраном периоду у износу од 256,0 млрд динара бележе раст од 11,4%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, с благом стопом раста у 2023. години од 1,8% у односу на крај претходне године.

Графикон 3.4.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

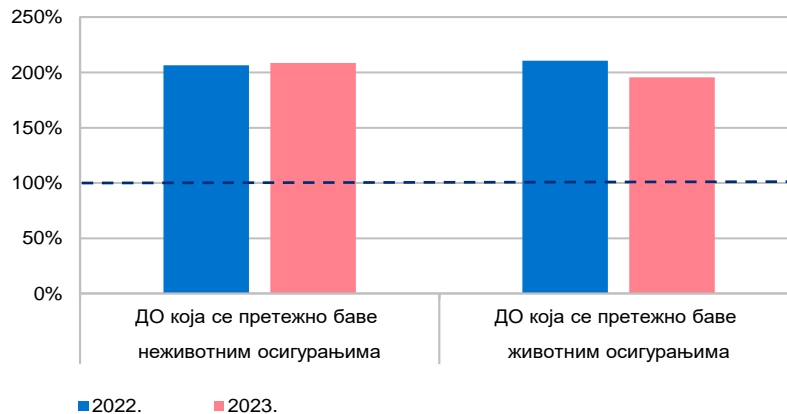
4. Показатељи пословања

4.1. Адекватност капитала

Солвентност друштава за (ре)осигурање зависи од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а нарочито услова утврђеног као однос захтеване и расположиве маргине солвентности, при чему на исту у великој мери утиче довољност техничких резерви за преузете обавезе из осигурања.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 31. децембра 2023. године у Републици Србији износила је 53,4 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 26,1 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве маргине солвентности и захтеване маргине солвентности) износио је 208,6%, код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 195,7%, а код *друштава за реосигурање* 202,1%. Наведени показатељи, иако у паду у односу на крај претходне године осим код неживотних осигурања, углавном као последица кретања нерелизованих добитака и губитака, представљају добру капитализованост.

Графикон 4.1.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Способност друштва које се бави пословима *неживотних осигурања* да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и односом премије у самопридржају и укупног капитала, тј. **рацијом покрића ризика неживотних осигурања капиталом**. Премија у самопридржају⁹ представља апроксимацију преузетих

⁹ Премија у самопридржају намењена је и покрићу трошкова спровођења осигурања.

ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића користи се укупан капитал односно његови делови.

Рацио покрића ризика неживотних осигурања капиталом је у 2023. години на нивоу свих друштава за осигурање у Републици Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износио 182,1%, док је у 2022. години износио 179,6%. Ова промена је последица нешто већег раста премије у самопридржају од раста капитала ових друштава за осигурање.

Рацио покрића ризика животних осигурања капиталом, као однос укупног капитала и техничких резерви друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања*, смањен је са 24,1% у 2022. години на 22,5% у 2023. години. Кретање овог показатеља резултат је, с једне стране, раста техничких резерви и, с друге стране, пада капитала ових друштава за осигурање.

Вредност наведеног односа у 2023. години указује на постојање „резерве” од 22,5% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

4.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у ХоВ којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **показатељ теже утрживе активе**, у 2023. години је непромењен у односу на 2022. годину и износи 20,3%.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо повећан, са 7,2% у 2022. години на 7,3% у 2023. години.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета и трошкова спровођења осигурања, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити с проблемом немогућности извршења својих обавеза, укључујући и обавезе према осигураницима.

Показатељ потраживања, као однос потраживања за премију и укупне уговорене премије на нивоу свих друштава за осигурање која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* благо је смањен, са 14,7% у 2022. години на 14,6% у 2023. години, што је последица нешто већег раста укупне уговорене премије од раста потраживања за премију.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији благо је повећано, са 3,8% у 2022. години на 4,1% у 2023. години.

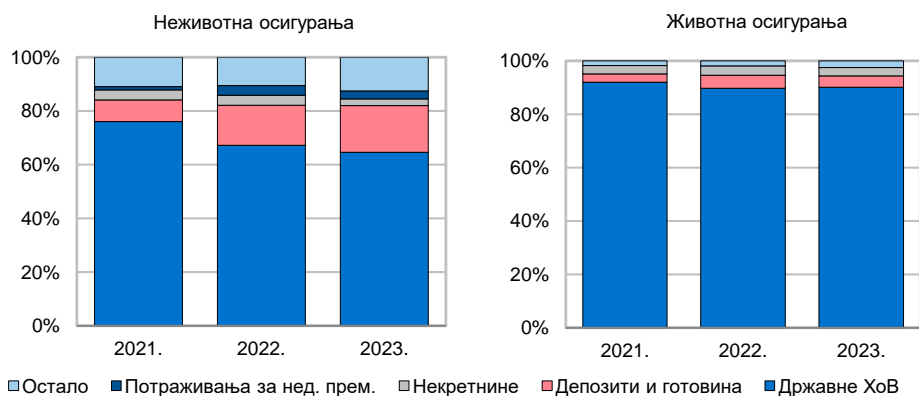
4.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, на крају 2023. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у 2023. години највећим делом била су уложена у државне ХоВ – 64,7%, затим у депозите код банака и готовину – 17,3%, техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара – 12,0%, потраживања за недоспеле премије – 2,9% и некретнине – 2,5%. Посматрано у односу на крај претходне године, смањило се учешће државних ХоВ и учешће некретнина, с једне стране, а повећано је учешће депозита и готовине и учешће техничких резерви на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара, с друге стране.

Графикон 4.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* нема значајних промена – благо је повећано учешће улагања у државне ХоВ, на 90,2%, и смањено учешће депозита код банака и готовине, на 4,2%.

4.4. Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита друштава за осигурање од великих или масовних штета, које могу угрозити њихово пословање. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Рацио ретенције премије, као удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији указује на обим пренетих и примљених ризика у реосигурање и саосигурање. У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* овај показатељ је смањен са 77,3% у 2022. години на 75,7% у 2023. години.

Посматрано по врстама осигурања, проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова, осигурању ваздухоплова, иза којих следе осигурање кредита, осигурање од одговорности због употребе пловних објеката, осигурање имовине од пожара и других опасности, осигурање финансијских губитака, осигурање од опште одговорности, осигурање шинских возила и осигурање робе у превозу, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима за осигурање која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у 2023. години износи 95,8% и нижи је него претходне године, када је износио 96,6%. Висока вредност овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатно већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигураваача.

4.5. Профитабилност

Сектор осигурања је у 2023. години остварио позитиван нето резултат, који је после опорезивања¹⁰ износио 10,2 млрд динара.

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и

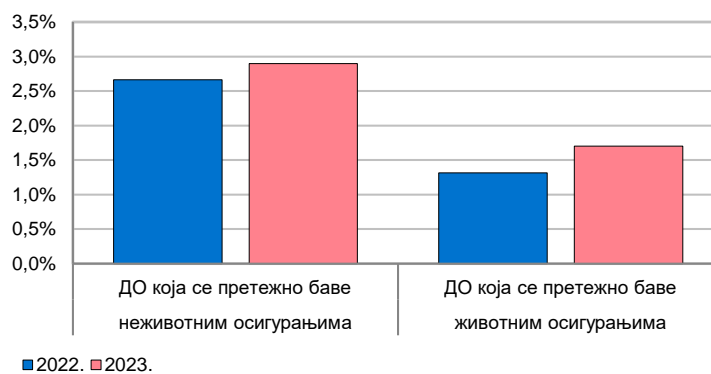
¹⁰ Обухвата само пореске расходе које су друштва за (ре)осигурање исказала до момента достављања података Народној банци Србије.

трошкова спровођења осигурања умањених за провизију од реосигурања и ретроцесије, према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете у самопридржају и покрију настале трошкове спровођења осигурања умањене за провизију од реосигурања и ретроцесије, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, при чему у том случају треба имати у виду пратеће тржишне ризике, као и ризик неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају непромењен је у односу на претходну годину и у 2023. години износи 93,4%.

Рацио штета у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне премије у самопридржају), као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* повећан је са 55,2% на крају 2022. године на 58,8% на крају 2023. године.

Бенефит рацио¹¹ код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* смањен је са 85,7% на крају 2022. године на 83,4% на крају 2023. године. То је резултат већег раста меродавне премије у самопридржају од раста збира решених штета и промене техничких резерви, у самопридржају.

Графикон 4.5. Однос нето резултата и укупне активе – RoA

Извор: Народна банка Србије

¹¹ Однос збира решених штета и промене техничких резерви, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају. Приликом тумачења потребно је уважити дугорочни карактер животних осигурања и значајан утицај промене техничких резерви на овај показатељ.

Однос нето резултата¹² и укупне активе – **RoA**, као мера приноса на укупну активу, оствареног у пословима осигурања, инвестирања и др., у 2023. години у друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* позитиван је и износи 2,9% (у 2022. години 2,7%).

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* RoA у 2023. години износи 1,7% (у 2022. години 1,3%).

Посматрано на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, остварен је позитиван принос на укупну активу друштава, који износи 2,7% (у 2022. години 2,4%).

4.6. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза¹³ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, који је у 2023. години износио 117,9%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

5. Друштвена одговорност и заштита права грађана

Надзором над обављањем делатности осигурања (супервизија осигурања), који спроводи Народна банка Србије, штити се стабилност и солвентност сектора осигурања, као значајног сегмента целокупног финансијског сектора наше земље, али пре свега штите се наши грађани и привредни субјекти – корисници услуга осигурања (уговарачи осигурања, осигураници и трећа оштећена лица). Народна банка Србије спроводи активности којима прати и благовремено реагује, ради одржавања солвентности друштава за осигурање, а како би она у сваком тренутку могла да одговоре својим обавезама према корисницима услуга осигурања. Међутим, поред тог аспекта, изузетно је важно на који начин друштва за осигурање и други учесници на тржишту осигурања продају услуге

---

¹² Нето резултат после опорезивања, с тим да се обухватају само порески расходи које су друштва за (ре)осигурање исказала до момента достављања података Народној банци Србије.

¹³ Ликвидна актива у овом извештају обухватају: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

осигурања, као и да ли и на који начин друштва за осигурање извршавају обавезе према својим клијентима (рокови и висина накнаде по штетним догађајима и др.), због чега се посебна пажња посвећује управо том сегменту пословања.

Народна банка Србије предузима активности из своје надлежности којима подстиче да услуге осигурања буду лако доступне, свима разумљиве, да закључење уговора о осигурању буде добровољно (где законом није другачије утврђено), да продају врше овлашћена лица са адекватним знањем и квалификацијама, и посебно да се по настанку осигураног случаја (случај за који је уговорено покриће, као својеврсна заштита) благовремено и на фер начин исплати накнада из осигурања.

Како би остварила наведене циљеве, Народна банка Србије анализира квантитативне и квалитативне показатеље тржишног понашања учесника на тржишту осигурања (подаци о броју и врсти приговора и др.), на основу чега се идентификују проблематични сегменти пословања друштава за осигурање, односно субјеката који врше послове посредовања и заступања у осигурању. Ризици неадекватног тржишног понашања који се препознају као најзначајнији са аспекта заштите права и интереса корисника услуга осигурања обухватају се планом контролних активности, ради благовремене провере поступања друштава за осигурање и других учесника на тржишту осигурања, а тиме и обезбеђења потребне заштите права и интереса корисника услуга осигурања.

6. Закључак

Из упоредних показатеља на крају 2023. године и на крају претходне године, издвајају се следеће промене у посматраној години:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењен број у односу на претходну годину, уз благо повећање броја запослених на 11.445, по стопи од 0,2%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 11,6% и она износи 375,5 млрд динара;
- Капитал је порастао за 10,5% и он износи 79,5 млрд динара;
- Техничке резерве су повећане за 11,4% и износе 256,0 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 15,9% и она износи 155,3 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 80,3% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 18,6%, при чему двоцифрен процентуални раст бележе и све врсте осигурања са значајнијим учешћем;

- Животна осигурања смањују учешће у укупној премији са 21,4% на 19,7%, уз бележење раста ове премије од 6,3%.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у ЕУ.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања, како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности, који се заснива на изложености ризицима, у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима утицаја растуће глобалне неизвесности, услед низа криза које се преплићу током претходне четири године, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања, још више добија на значају. На изазове из међународног окружења Народна банка Србије одговорила је постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и референтне каматне стопе, ради обезбеђења повратка инфлације у границе циља, што је дало очекиване резултате у мају 2024. године, а у складу с пројекцијама Народне банке Србије. Такође, Народна банка Србије ће предузимати све неопходне мере из своје надлежности, којима би се могло утицати на смањење ефеката присутних ризика на сектор осигурања. Активности ће бити усмерене на одржавање стабилности сектора осигурања (спровођењем плана непосредних

контрола, континуираним посредни надзором друштава за (ре)осигурање и других субјеката надзора и разматрањем потребе за изменом регулативе) и унапређење функције супервизије, а све с циљем обезбеђења стабилности сектора осигурања и заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.